

REGULACE BANK ZE STRANY ČNB (OPATŘENÍ A VYHLÁŠKY ČNB)

1. Úvod

Důvěryhodnost a stabilita bankovního sektoru je jednou ze základních podmínek fungování ekonomiky. Tuto stabilitu přitom nelze zajistit pouze tržními mechanismy, činnost bank je proto nutno regulovat prostřednictvím omezujících a příkazujících pravidel (zákony, podzákonné normy). Tato práce se zabývá podzákonnými normami vydávanými Českou národní bankou a podává jejich stručný přehled. Samotnému přehledu právních předpisů předchází stručný úvod o povaze bankovního dohledu v ČR.

2. Bankovní dohled, jeho povaha a nástroje

Bankovní dohled provádí Česká národní banka, přičemž tento spočívá v „péči o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice“. Zahrnuje zejména podporu zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti bank, předcházení systémovým krizím a posilování důvěry veřejnosti v bankovní systém. V rámci bankovního dohledu jsou stanovena pravidla pro obezřetné podnikání bank a je kontrolováno jejich dodržování. Základní zásadou bankovního dohledu je, že se jedná o kontrolu následnou, zaměřenou na dodržování stanovené regulace. Bankovní dohled nemůže sám o sobě zabránit uzavření ztrátových obchodů bankami; za řízení a finanční výsledky bank je odpovědný její management. Bankovní dohled může svými nástroji zasáhnout až při následném zjištění nedostatku.

Česká národní banka v rámci bankovního dohledu vydává bankovní licence, vydává opatření a vyhlášky definující pravidla obezřetného podnikání bank, monitoruje činnost bank, provádí kontroly v bankách, vydává předchozí souhlasy podle zákona o bankách, ukládá opatření k nápravě a sankce za zjištěné nedostatky v činnosti bank, rozhoduje o zavedení nucené správy a odnětí bankovní licence. Za účelem odstranění nedostatku v činnosti bank disponuje Česká národní banka následujícími nástroji:

- stanovení lhůty k odstranění zjištěných nedostatků
- výměna osob ve vedení a dozorčí radě banky,
- omezení nebo zákaz výkonu některých činností,
- mimořádný audit,
- pokuta do výše 50 mil. Kč,
- snížení základního kapitálu k pokrytí ztráty,
- nucená správa,
- odnětí licence.

3. Právní rámec bankovního dohledu

Právní rámec bankovního dohledu je představován zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a opatřeními a vyhláškami ČNB (viz níže). V rámci bankovního dohledu jsou stanovena pravidla pro obezřetné podnikání bank a je kontrolováno jejich dodržování.

Česká národní banka vydává opatření v následujících oblastech:

- licencování a souhlasy,
- konsolidace, kapitálová přiměřenost, úvěrová angažovanost,
- řízení rizik,

- kvalita aktiv,
- ostatní.

4. Regulace v oblasti licencování a souhlasů

V této oblasti vydala ČNB vyhlášku č. 14/2006 Sb., o podkladech prokazujících důvěryhodnost a zkušenost osob ve vedení finanční holdingové osoby, a zejména vyhlášku č. 90/2006 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádostí, oznámení a minimální výše finančních zdrojů poskytnutých pobočce zahraniční bankou. V posléze uvedené vyhlášce jsou upraveny náležitosti žádosti o bankovní licenci, náležitosti žádosti o souhlas ČNB s nabytím nebo se zvýšením kvalifikované účasti na bance, náležitosti žádosti o souhlas s osobou uzavírající ovládací smlouvu s bankou nebo s osobou provádějící právní úkon směřující k ovládnutí banky, náležitosti oznámení o snížení kvalifikované účasti na bance nebo o pozbytí postavení ovládací osoby vůči bance, a rovněž minimální výše finančních zdrojů poskytnutých pobočce zahraniční bankou.

5. Regulace v oblasti konsolidace, kapitálové přiměřenosti a úvěrové angažovanosti

Zde se jedná zejména o opatření ČNB č. 2/2002, o kapitálové přiměřenosti bank a dalších pravidlech obezřetného podnikání na individuálním základě a o vyhlášku ČNB č. 333/2002 Sb., kterou se stanoví pravidla obezřetného podnikání ovládacích osob na konsolidovaném základě. V opatření č. 2/2002 se nachází limity kapitálové přiměřenosti, pravidla úvěrové angažovanosti bank a omezení a podmínky pro nezajištěné devizové pozice.

6. Regulace v oblasti řízení rizik

Oblasti řízení rizik se týká opatření ČNB č. 2/2004, k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky, opatření ČNB č. 1/2003, k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky pro oblast předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti, a opatření ČNB č. 11/2002, kterým se stanoví požadavky na ověření řídicího a kontrolního systému banky včetně systému řízení rizik. V nejvýznamnějších z těchto opatření, v opatření č. 2/2004 se nachází požadavky na vnitřní řídicí a kontrolní systém banky včetně požadavků na interní audit a požadavky na řízení rizik (tržního, úvěrového, operačního, rizika likvidity a dalších).

7. Regulace v oblasti kvality aktiv

Zde se nachází jediné, ale za to velice významné opatření, a to opatření ČNB č. 9/2002, kterým se stanoví pravidla pro posuzování pohledávek z finančních činností, tvorbu opravných položek a rezerv a pravidla pro nabývání některých druhů aktiv. Toto opatření zahrnuje pravidla pro posuzování snížení rozvahové hodnoty pohledávek z finančních činností, pravidla pro tvorbu opravných položek k pohledávkám, pravidla pro tvorbu rezerv k vybraným podrozvahovým položkám, pravidla pro oceňování pohledávek reálnou hodnotou, a omezení ve vztahu k nabývání některých druhů aktiv.

8. Ostatní opatření

Do této kategorie náleží jednak opatření vydaná v souvislosti se zavedením pojmu instituce elektronických peněz do zákona o platebním styku. Jedná se o opatření ČNB č. 3/2006 k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému instituce elektronických peněz, opatření ČNB č. 4/2006, kterým se stanoví požadavky na kapitál instituce elektronických

peněz, a opatření ČNB č. 5/2006, kterým se stanoví povinná investiční aktiva instituce elektronických peněz a podmínky investování do těchto aktiv.

Dále bylo vydáno opatření ČNB č. 5/2002, kterým se stanoví metodika předkládání vybraných údajů pro centrální registr úvěrů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance, opatření České národní banky č. 5/2004, kterým se stanoví obsah, způsob vedení a náležitosti evidence krytí hypotečních zástavních listů v oběhu, opatření ČNB č. 1/2004, kterým se stanoví minimální požadavky na uveřejňování informací bankami, vyhláška ČNB č. 164/2002 Sb., o podmínkách přístupu k informacím v informační databázi České národní banky - Centrální registr úvěrů, a vyhláška ČNB č.91/2006 Sb., kterou se provádí zákon o platebním styku.

9. Závěr

Výše uvedené právní předpisy je možno nalézt na stránkách České národní banky nebo např. v informačním systému ASPI.